



Предмет:	УРБАНИСТИЧКО ОБЛИКУВАЊЕ 1
Код:	4.6.78.
Студиска година:	4 (четврта)
Семестар:	8
ЕКТС кредити:	4
Часови:	4
Вид на предмет:	Задолжителен
Предуслови:	Потпис од Урбанистичко обликување 1, 7 сем.
Наставник:	Проф. д-р Мирослав Грчев
Соработник:	Вонр.проф. д-р Дивна Пенчиќ, дем. Вања Трајковски, дем. Љубица Ефтимова

Цел на предметот

Основна цел на предметот е доближување на студентите до знаењата кои се неопходни за обавување на работите на еден архитект-планер, потписник и носител на изработувањето на планската документација. Предметот обезбедува увид во инструментите, стандардите и нормативите на урбанистичкото планирање и обликување, како и во видовите на плански одредби и нивното дејство во правниот и просторниот амбиент. Цел на предметот е и создавање на основи за една општа теорија за урбаната форма која ќе генерира правила на урбаната морфосинтакса со чијашто операционализација студентите ќе можат со аргументи да се впуштат во обликувањето на градскиот простор. Во предметот ќе се анализира природата на плановите и планирањето, на природата и дејство на планските одредби, дефинирањето на средствата на урбанистичкото обликување (urban design), правилата на урбаната форма, урбаната морфологија, елементите на урбаната форма, типологијата на елементарните и структуралните делови на урбаната форма, како и нивните просторни апликации.

Содржина на предавањата

1. Епистемолошки проблеми на урбаниот дизајн. Непостоење на општа теорија за урбаната форма и градот. Генеа на дисциплинарната мисла за градот. Измислување на нова урбана форма. Њутнова механицистичка научна парадигма. Филозофија на материјалниот раст и новите системи на вредности. Погрешна метафора за град.
2. Основни претпоставки на термодинамичката научна парадигма. Прв и втор закон на термодинамиката. Историски корени на ентрописката парадигма. Урбанолошки аналогии на ентрописката парадигма. Градот како систем со константна ентропија: хомеостаза. Организмот како метафора за град.
3. Елементи на општа теорија за урбаната форма. Урбаната форма како систем на морфосинтаксички правила: правила на играта. Основни основни својства на урбаната форма: универзалност, инваријантност и антропоморфност, густина, интеграција и емергенција, периметрална дефиниција.
4. Принципи на градската морфологија: права линија и прав агол. Ортогоналната култура на Корбизје. Еуклидова геометрија и декартовиот координатен систем. Урбаната генеа на правиот агол и надворешна форма на град. Дисциплинарен развој на урбаната морфологија и типологија.
5. Темелно ниво на морфологијата на градот: примарна поделба на земјиштето. Јавно и приватно земјиште. Морфологија на земјиштето за општа употреба. Две основни типолошки класи: мрежа и слив. Компаративни својства на мрежа и слив: протечност, алтернативни правци, ориентабилност, социјабилност. Идеална форма и реализација на улична мрежа: генотип и фенотип. Улична мрежа и топографија. Типологија на улични мрежи според карактеристиките на основните типолошки класи. Типологија на улични мрежи според агли на вкрстување, регуларност на улични правци и типови на крстосници: +, X, T, Y. Фигуративна типологија на улични мрежи.
6. Основен елемент на морфологијата на градот: градски блок. Морфогенеа на градскиот блок. Две основни типолошки класи: острова и ткаења. Морфологија на отворен градски блок. Морфологија на затворен градски блок. Типологија на градски блок. Периметар и димензии на градски блок.
7. Секундарна поделба на градежното земјиште: парцелација на блок. Морфологија на градежната парцела. Морфолошки услови за формирање на градежна парцела и морфологија на парцелацијата. Морфолошки принципи на секундарната поделба на земјиштето. Сложени градски блокови и внатрешна форма на градски блок.
8. Терцијална поделба на градежното земјиште: поделба на парцела. Површина за градење и дворно земјиште. Трет морфолошки ниво на градското ткаење. Морфолошки услови за градска форма: густина на градење и диспозиција на површината за градење. Типологија на површини за градење според нивната валентност. Типологија на градскиот блок според неговата морфогенеа.
9. Елементи на градската форма во третото морфолошко ниво: кука, блок, двор, улица, плоштад.

Факултативни елементи на урбаната форма. Помошни елементи на урбаната форма. Општо формално начело: меѓусебна негативна дефиниција или позитив и негатив морфологија. Синтакса на градските елементи: распоред на елементите на градската форма.

10. Четврто морфолошко ниво на градската форма: градби. Висина на површините за градење и тродимензионална морфолошка дефиниција. Правила на урбаната форма: дефиниција на елементи, морфологија и синтакса. Мери и размери на елементите на градската форма. Гранични размери и морфолошки услови за постоење на улица. Слободностоечки објекти како исклучок во градското ткаење. Правило и исклучок.

Вежби

Вежбите имаат за цел да ги запознаат студентите со техниката на урбанистичко обликување од нивото на детален урбанистички план, преку архитектонско урбанистичкиот проект до фазата на архитектонско обликување на просторот преку идејни архитектонски решенија. На тој начин вежбите ќе го овозможат потполниот увид во дејствието и импликациите на планските одредби во просторот, преку симулираната изработка на планот во реални услови и со неговата разработка низ архитектонско-урбанистичкиот и архитектонскиот проект.

Анализите се состојат од снимање и оценка на постојната состојба на конкретниот урбан простор и програмирање на идните содржини. Урбанистичкото обликување ќе се состои од уредување на просторната распределба на наменските површини, потоа регулација на планскиот опфат и определување на површини за градење со сите неопходни услови за градење и нумерички податоци. Студентите треба да состават програма за просторен развој на дел од градот, да создадат просторен концепт и да го операционализираат со плански одредби и услови за градење до ниво на градежна парцела. Врз основа на сопствените плански одредби студентите треба да направат архитектонско-урбанистички проект на дел од нивниот плански опфат и идејно архитектонско решение на избрани објекти, кое ќе представува презентација на плаузибилноста на урбанистичкото решение и една можна архитектонско градежна реализација на урбанистичкиот просторен концепт на развојот.

Методолошки фази на вежбите

Вежбите се изработуваат во три фази кои се состојат од графички прилози и од текстуален дел. Пред првата фаза на вежбите се изработува припремната графичка вежба која претставува снимка и презентација на постојната состојба на делот од градот што е предмет на деталното урбанистичко планирање. Потоа се изработуваат анализата на постојната ситуација, програмската анализа, урбанистички концепт за просторен развој и регулацијата со условите за градење, а врз основа на нив се изработува архитектонско-урбанистичкиот проект и идејното архитектонско решение. Во текстуалните делови од секоја фаза, ќе бидат поместени образложенијата за сите урбанистички и архитектонски анализи како и описи и образложенија на урбанистичките и архитектонските решенија.

1. Анализа на постојната состојба со програмски анализи и урбанистички концепт за просторен развој

1.1 Анализа на локацијата и просторниот контекст

Целта на оваа вежба е во рамки на контекстот да се анализира дадениот плански опфат од аспект на постојните програмски карактеристики и урбанистички параметри. Најзначајни параметри за анализа се: намена на површините, состојба на градбите, пристапност, поврзаност со околината, размерот и урбаната форма, како и односот со непосредната околина.

1.2 Програмски анализи на локацијата

Целта на оваа вежба е од аспект на урбаниот контекст да се направи опсервација и анализа на можното програмирање на дадениот плански опфат. Посебен акцент треба да се стави на големината и просторната распределеност на наменските зони, односно површините на градежното земјиште според неговата намена.

1.3 Урбанистички концепт на просторно планирање

Целта на оваа вежба е се дизајнира општа развојна стратегија за дадениот плански опфат од аспект на урбанистичко планирање. Соодветно на тоа, треба да се понудат анализи и скици на апликативни урбани матрици, шеми на поврзување и сообраќајна комуникација, јавни простори, предложена намена на земјиштето и други урбанистички параметри (густина, пејзаж, урбана форма и сл.)

Дополнително, во рамките на оваа вежба потребно е да се анализираат избрани референтни примери на слични проекти (минимум 3), се со цел да се креира база на податоци (искуства, стратегии, алатки и политики) за можен просторен развој на дадениот плански опфат. Анализата на овие примери треба да биде врз основа на минимум 3 избрани урбанистички параметри кои подоцна ќе се симулираат на работниот плански опфат.

2. Детален урбанистички план

Целта на оваа вежба е прецизна виртуелна разработка на урбанистичкиот концепт на просторното планирање на дадениот плански опфат на ниво на ДУП. Основни влезни параметри ќе бидат стекнатите податоци и информации од анализата на урбаниот контекст, програмските анализи и стекнатата база на податоци од анализата на избраните примери.

3. Урбанистички проект на дел од планскиот опфат со решение на партерот и идејни архитектонски проекти на објектите

Целта на оваа вежба е да се разработат урбанистичките параметри усвоени со предложениот ДУП на ниво на урбанистички проект. Ова подразбира разработка на објектите на ниво на идеен проект, како и дизајнирање на јавните површини.

Во рамките на оваа вежба потребно е да се анализираат избрани референтни примери на слични проекти (минимум 3), со цел да се креира база на податоци кои би биле апликативни за дадениот проектен опфат. Целта на оваа анализа е да се симулираат просторните и програмски можностите што ги нуди предходно дефинираниот ДУП.

0. Припремна графичка вежба: СНИМКА НА ПОСТОЈНАТА СОСТОЈБА

Графички прилози:

- Ситуација
- Улични изгледи
- Изометрија J-C
- Табела со нумерички показатели

Прилозите се изработуваат на формат 50/35 см (50/70).

1. АНАЛИЗА НА ПОСТОЈНАТА СОСТОЈБА СО ПРОГРАМСКИ АНАЛИЗИ И УРБАНИСТИЧКИ КОНЦЕПТ ЗА ПРОСТОРЕН РАЗВОЈ

1.1. Анализата треба да ги опфати само најважните функционални својства и параметри на планскиот опфат, како и на просторниот контекст кои влијаат на одлуките за просторниот развој.

Графички прилози:

- Анализи
- Оценка на можностите на локацијата
- Табела со нумерички показатели

1.2. Програмските анализи треба да резултираат со список и опис, како и големина и просторна распределеност на наменските зони односно на површините на градежното земјиште според неговата намена.

Графички прилози:

- Програмски анализи
- Функционални шеми на сообраќај
- Варијанти на просторен распоред на наменски површини
- Усвоена шема на просторен распоред на наменски површини
- Табела со нумерички показатели

1.3. Урбанистичкиот концепт за просторен развој треба да се состои од основната распределба на површините на намените за градење и на површините за општа употреба (сообраќајни коридори и сл.), како и концептуална распределба на намените и наменските зони.

Во рамките на урбанистичкиот концепт за просторен развој, потребно е да се направи анализа на референтни случаи (примери) кои по своите урбанистички параметри се апликативни на разгледуваниот плански опфат.

Графички прилози:

- Анализи и скици на референтни примери со избор на соодветни огледни примери
- Концептуално решение (ситуација, пресеци, силуети и 3Д приказ)

Текстуален дел:

- Образложение на концептното решение.

Прилозите се изработуваат на формат 50/35 см (50/70).

2. ДЕТАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН

Симулација на една виртуелна изработка на детален урбанистички план според резултатите од програмските анализи и усвоениот урбанистички концепт за просторен развој.

Графички прилози:

- План на намена на површините 1:1000 (500)
- План на регулација 1:1000 (500)
- План на површини за градење 1:1000 (500)
- Сообраќаен план 1:1000 (500)
- План на зеленило 1:1000 (500)
- Табела со нумерички показатели

Текстуален дел:

- Опис и образложение на просторната концепција за развој
- Општи и посебни услови за изградба, развој и користење на земјиштето

Прилозите се изработуваат на формат 50/35 см (50/70).

Техниката на изработка и презентацијата на графичките прилози е на ниво на презентација на детален урбанистички план во фаза на нацрт план.

3. УРБАНИСТИЧКИ ПРОЕКТ НА ДЕЛ ОД ПЛАНСКИОТ ОПФАТ СО РЕШЕНИЕ НА ПАРТЕРОТ И СО ИДЕЈНИ АРХИТЕКТОНСКИ ПРОЕКТИ НА ОБЈЕКТИТЕ

Симулација на виртуелна реализација на урбаниот опфат со идејни архитектонски решенија на дел од опфатот и архитектонска обработка на земјиштето за општа употреба.

Во рамките на оваа вежба потребно е да се направи анализа на референтни случаи (примери) кои по своите урбанистички параметри се апликативни на разгледуваниот плански опфат.

Графички прилози:

- | | |
|------------------------------------|-------------|
| - Извод од план | 1:1000 |
| - Основа на приземје со партер | 1:200 (500) |
| - Карактеристични основи и пресеци | 1:200 (500) |
| - Улични изгледи | 1:200 (500) |
| - Изометрија/ аксонометрија/ 3Д | 1:200 (500) |

Текстуален дел:

- Опис и образложение на предвидените решенија

Прилозите се изработуваат на формат 50/35 см (50/70).

Техниката на изработка е по сопствен избор, а презентацијата е на ниво на професионална техничка документација.

Динамика на изведување на вежбите

- | | | |
|-----|--------|---|
| 1. | 26.02. | - Запознавање со задачите и предметниот локалитет и образложение на вежбите:
0. Снимака на постојната состојба
1. Анализа на постојната состојба со програмски анализи и урбанистички концепт за просторен развој |
| 2. | 04.03. | - Работа на вежба 1 |
| 3. | 11.03. | - Работа на вежба 1 |
| 4. | 18.03. | - Предавање на вежба 1.
- Образложение на вежба: 2. Детален урбанистички план |
| 5. | 25.03. | - Работа на вежба 2 |
| 6. | 01.04. | - Работа на вежба 2 |
| 7. | .04. | - КОЛОКВИУМ 1 |
| 8. | 15.04. | - Предавање на вежба 2 и образложение на вежба:
3. Урбанистички проект на дел од планскиот опфат со решение на партерот и идејни архитектонски проекти на објектите |
| 9. | 22.04. | - Работа на вежба 3 |
| 10. | 29.04. | - Работа на вежба 3 |
| 11. | 06.05. | - Работа на вежба 3 |
| 12. | 13.05. | - Предавање на вежба 3 |
| 14. | .06. | - КОЛОКВИУМ 2 |
| 15. | | - Потписи |

Услови за успешно завршување на семестралните обврски и стекнување на кредити

Студентите се должни редовно, навремено и квалитетно да ги извршуваат обврските од наставата. Редовното присуство на предавањата и вежбите ќе се евидентира. Студентите депонираат своерачно потпис на почетокот на семестарот и потоа со истиот потпис го евидентираат своето присуство на предавањата. Пасивното физичко присуство на вежби без материјал и работен ангажман ќе се евидентира како отсуство.

Обврските од наставата студентите ги извршуваат со активно учество во наставата, активно работење на вежбите и изработување на потребните скици, прилози, решенија, пресметки и текстови, читање на белешките од предавањата и другите посочени стручни текстови.

За успешноста на студентот ќе се цени според присуството на предавањата и вежбите, евидентираната ангажираност и интерес, квалитетно изработените задачи и успешно одговорени колоквиуми.

Правото на потпис од предметниот наставник студентот го стекнува како доказ дека бил редовен, активен и успешен во текот на семестарот, и освоил минимум 51% бодови по сите основи (обврски, задачи, колоквиуми, присуство, активност и сл.).

Бодирање на успешноста на студентите и оценување

За секој вид на активност и проверка на знаењата, студентот освојува определен број на бодови. Вкупниот број на бодови во семестарот, по сите основи, изнесува 100.

Успехот од графичките вежби носи најмногу 40 бодови, проверките на знаења преку колоквиуми носи најмногу 40 бодови, а редовноста, интересот за наставата и ангажманот носат најмногу 20 бодови.

Завршната оценка произлегува од збирот од сите бодови стекнати во текот на двата семестри од наставата поделени со два, при што од 51 до 60 бодови носат оценка 6, од 61 до 70 бодови носат оценка

7, од 71 до 80 бодови носат оценка 8, од 81 до 90 бодови носат оценка 9 и од 91 до 100 бодови носат оценка 10.

За подобрување на добиената оценка од континуираното оценување студентите имаат право да полагаат испит.

Литература и учебни помагала

Задолжителна литература:

1. Предавања за урбанистичко обликување, проф. д-р Мирослав Грчев
2. Текстови од урбан дизајн и теорија за градот, проф. д-р Мирослав Грчев

Дополнителна литература:

1. LeGates, Richard T. and Stout, Frederic (eds.). (2007) **The City Reader** (Urban Reader Series), Routledge, Taylor & Francis Group, London and New York.
2. Larice, Michael and Macdonald, Elizabeth (2007) **The Urban Design Reader** (Routledge Urban Readers), Routledge, Taylor & Francis Group, London and New York.
3. Moughtin, Cliff. (2003) **Urban Design: Street and Square**. Architectural Press, Elsevier Science, Oxford and Burlington.
4. Moughtin, Cliff and Shirley, Peter. (2005) **Urban Design: Green Dimensions**. Architectural Press, Elsevier Science, Oxford and Burlington.
5. Moughtin, J. C., Cuesta, Rafael, Sarris, Christine, and Signoretta Laurea, Paola. (2003) **Urban Design: Method and Techniques**. Architectural Press, Elsevier Science, Oxford and Burlington.
6. Moughtin, Cliff, Oc, Taner, and Tiesdell, Steven (1995) **Urban Design: Ornament and Decoration**. Architectural Press, Elsevier Science, Oxford and Burlington.

Оваа информација треба да се носи и употребува на секој термин предавања и вежби.

Предметниот програм, динамиката и содржината на вежбите и задолжителната литература неопходна за успешно совладување на предметот се наоѓаат на факултетската интернет станица : <http://www.arh.ukim.edu.mk>

Проф. д-р Мирослав Грчев

